

กระทรวงสาธารณสุข
MINISTRY OF PUBLIC HEALTH

ข้อเสนอต่อการจัดรัฐสวัสดิการและระบบบำนาญพื้นฐานถ้วนหน้าต่อพรรคการเมือง

โดย เครือข่ายประชาชนเพื่อรัฐสวัสดิการ

จากรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในไทยปี 2559 โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติหรือสภาพัฒน์ พบว่า มีจำนวนสัดส่วนของคนจนเป็นจำนวน 5.8 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.6 ของจำนวนประชากร แต่หากรวมจำนวนประชากรตามนิยาม “เกือบจน” ของสภาพัฒน์ คือมีรายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคสูงกว่าเส้นความยากจนที่เป็นเกณฑ์ใช้วัดคนจนเพียงเล็กน้อย พบว่ามีจำนวนถึง 11.6 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนสูงถึง 1 ใน 6 ของประชากรทั้งหมด ส่วนข้อมูลผู้ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้มีรายได้น้อยของรัฐเมื่อปลายปี 2561 มีจำนวน 14.5 ล้านคน ซึ่งเป็นจำนวนตัวเลขที่ใกล้เคียงกัน

อย่างไรก็ดี การมีตัวเลขจำนวนคนจนและมีการแจกเงินช่วยเหลือดำรงชีพคนละราว 200-300 บาทต่อเดือนไม่น่าจะลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำได้ ตามรายงานของ CS Global Wealth Report 2018 ที่ระบุว่าประเทศไทยมีความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งและถือครองทรัพย์สินเป็นอันดับ 1 ของโลก โดยระบุว่าคนไทยเพียงร้อยละ 1 ถือครองทรัพย์สินและความมั่งคั่งทั้งประเทศรวมกันถึงร้อยละ 66.9 และยังมีเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดในช่วงสองปีที่ผ่านมา เมื่อความมั่งคั่งกระจุกตัว รัฐจำเป็นต้องกระจายความมั่งคั่งคืนกลับให้ประชาชนทุกคน ทั้งเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและลดปัญหาความยากจน

คนยากจนเหล่านี้ ส่วนหนึ่งเป็นคนสูงอายุ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีคนอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 10 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 15 ของจำนวนประชากร และในจำนวนผู้สูงอายุ 10 ล้านคน ร้อยละ 60.3 อยู่ในชนบท โดยร้อยละ 10 อยู่โดยลำพัง สำนักงานสถิติแห่งชาติ ทำการสำรวจสภาวะเศรษฐกิจ พ.ศ.2555 พบว่า สัดส่วนคนจนตามกลุ่มวัยอยู่ที่วัยเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีและผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ฉะนั้นจึงพบว่ามี 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มคนอายุ 60 ปีขึ้นไปที่เป็นวัยชรา และกลุ่มคนที่อายุต่ำกว่า 15 ปี ลงมาที่จะต้องพึ่งพิงครอบครัว ซึ่งคนที่รับภาระหนักจึงกลายเป็นคนในวัยทำงาน

สาเหตุของความยากจนส่วนหนึ่งมาจากความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ทำให้มีกลุ่มคนที่อยู่ในภาวะยากจนยิ่งเข้าไม่ถึงโอกาสต่างๆ ทางสังคม เช่น เข้าไม่ถึงโอกาสทางการศึกษาเพื่อยกระดับอาชีพ ทำให้งานที่ทำไม่มั่นคง ได้รับรายได้ที่ไม่เป็นธรรม รายได้ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับฤดูกาล ความสามารถ และโอกาสในการได้งาน

ส่วนรัฐเองก็ไม่มีมาตรการชัดเจนในการแก้ไขปัญหาลดความเหลื่อมล้ำ แต่กลับส่งเสริมให้ความเหลื่อมล้ำรุนแรงมากขึ้น เช่น นโยบายที่ไม่เอื้อต่อการเข้าถึงทรัพยากรของคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะเรื่องการจัดสรรที่ดินทำกิน ทำให้คนในชุมชนไม่สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์หรือมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

ทรัพยากรในท้องถิ่น การให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม ทำให้คนในชนบทจำเป็นต้องปรับวิถีการทำงาน การเกษตร หรือการพัฒนาที่มุ่งสร้างความเจริญในเมืองมากกว่าชนบท ทำให้คนอพยพเข้ามาหางานทำในเมืองมากขึ้น

จากสถานการณ์ดังกล่าว จึงทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งต้องเจอกับสภาวะที่ต่อให้ทำงานหนักแค่ไหน รายได้ก็ไม่พอใช้จ่าย หรือพอใช้จ่ายแบบเดือนชนเดือนแต่ก็ไม่มีศักยภาพในการออม ทำให้เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจึงไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

เครือข่ายประชาชนเพื่อรัฐสวัสดิการ เป็นการรวมตัวขององค์กรภาคประชาสังคมที่ติดตามเรื่องความเหลื่อมล้ำของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย กลุ่มคนรักหลักประกันสุขภาพ เครือข่ายสลัมสี่ภาค เครือข่ายแรงงานนอกระบบ เครือข่ายผู้สูงอายุ และเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน โดยขยายการทำงานร่วมกับเครือข่ายอื่นๆ เช่น เครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก เครือข่าย People go Network เป็นต้น ได้จัดเวทีสาธารณะเรื่องการจัดรัฐสวัสดิการและระบบบำนาญถ้วนหน้าในระดับภาค รวม 4 ภาค มีผู้เข้าร่วม 260 คน โดยมีข้อเสนอต่อพรรคการเมืองดังนี้

1. การประกันรายได้ โดยการจัดระบบบำนาญพื้นฐานถ้วนหน้า

- เปลี่ยนการให้เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นระบบบำนาญพื้นฐานถ้วนหน้าสำหรับทุกคน โดยกำหนดอัตราการจ่ายเงินต้องไม่ต่ำกว่าเกณฑ์เส้นความยากจน หรืออย่างน้อย 3,000 บาทต่อเดือน
- ผลักดันให้เกิดกฎหมายระบบบำนาญแห่งชาติให้เป็นหลักประกันทางรายได้เมื่อสูงวัย ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม ประกอบด้วยระบบบำนาญพื้นฐานโดยเสมอภาค การส่งเสริมการออมเพื่อบำนาญ เป็นระบบเดียวกันทั้งประเทศสำหรับประชาชนแต่ละอาชีพ ทั้งแรงงานในระบบ ข้าราชการ และแรงงานนอกระบบ ผู้ประกอบอาชีพอิสระ รวมถึงเกษตรกร
- ให้มีคณะกรรมการกลางที่มีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเป็นกลไกในการจัดทำนโยบายและแผนพัฒนาระบบบำนาญแห่งชาติให้เป็นระบบเดียวกัน บูรณาการกฎหมาย และหน่วยงานต่างๆ ที่จัดการเรื่องบำนาญในปัจจุบัน เพื่อสร้างมาตรฐานในการบริหารจัดการ การกำกับดูแล โดยองค์กรกำกับดูแลต้องสร้างความมั่นใจให้ประชาชน มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้
- รัฐสนับสนุนให้ประชาชนออม เพื่อได้รับบำนาญเมื่อสูงอายุ โดยรัฐร่วมจ่ายสมทบเพื่อสร้างแรงจูงใจในการออม และเพื่อให้คนที่มีรายได้น้อยสามารถเข้าสู่การออมได้

2. จัดสวัสดิการสังคมถ้วนหน้า

- สวัสดิการสำหรับเด็กและนักเรียน: รัฐช่วยค่าเลี้ยงดูบุตรให้เด็กไทยทุกคน ในอัตราที่เท่ากับสิทธิประโยชน์ผ่านกองทุนประกันสังคม คือคนละ 600 บาทต่อเดือนจนอายุ 6 ปี มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ดูแลเด็กก่อนวัยเรียนทุกคนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ
MINISTRY OF EDUCATION, YOUTH AND SPORTS

- ด้านการศึกษา จัดให้เรียนฟรีถึงระดับปริญญาตรี โดยเพิ่มค่าครองชีพเพิ่มเติมให้กับนักเรียนที่ยากจน เพิ่มระดับคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมกันมากขึ้น
- **สวัสดิการสำหรับคนวัยทำงาน:** การมีหลักประกันรายได้สำหรับทุกคน รัฐจัดสวัสดิการรายได้ให้ทุกคนขั้นพื้นฐานที่ 3,000 บาทต่อเดือน
  - **สวัสดิการด้านสุขภาพ** ทุกคนได้รับหลักประกันสุขภาพ โดยควรปรับให้เป็นระบบเดียวบริหารจัดการร่วมกัน และจัดให้มีสิทธิประโยชน์หลักด้านสุขภาพที่เท่าเทียม
3. เปลี่ยนนโยบายด้านการพัฒนาคนที่เป็นลักษณะของการสงเคราะห์ **โดยยกเลิกนโยบายสวัสดิการที่ใช้วิธีการจ่ายเงินแบบชั่วคราว เช่น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ** แต่ปรับระบบให้มีการจัดสวัสดิการพื้นฐานที่จำเป็น ยั่งยืน และเพียงพอแบบถาวรหน้า ให้ทุกคนอย่างเสมอหน้ากัน คือ อย่างน้อยต้องมีระบบหลักประกันสุขภาพ หลักประกันรายได้เลี้ยงดูเด็กเล็ก หลักประกันการศึกษา หลักประกันเรื่องที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย และหลักประกันรายได้เมื่อสูงวัย-บำนาญถาวรหน้า
4. **การปฏิรูปโครงสร้างภาษี** รวมทั้งการจัดเก็บภาษีที่เพิ่มขึ้น เช่น ภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า ภาษีมรดก ภาษีหุ้น และทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปพร้อมกัน การสร้างความยั่งยืนของระบบสวัสดิการพื้นฐานถาวรหน้า เช่น การขยายฐานภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง การลดสิทธิประโยชน์ภาษีสำหรับกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุน การพิจารณาจัดเก็บภาษีจากมูลค่าที่เพิ่มขึ้นของทรัพย์สินและทุน เป็นต้น